

MITEN PAIKALLINEN JA KESKITETTY KESKUSTELEVAT?

Kokemuksia Historian opetus -hankkeen palvelusivuston ja SVY:n portaalisivuston suunnittelusta ja rakentelusta v. 2000-2002

Totti Tuhkanen

KÄSITTEISTÄ 1

'PALVELUSIVUSTO'

'PORTAALI'

Web-sivun ominaisuuksia:

- ❖ Organisaatiokeksinen
- ❖ Kaikille samanlainen
- ❖ Ei yksilöllinen
- ❖ Muodostaa lähtökohdan joskus pitkälle (turhalle) surffailulle
- ❖ "Me muutamme sitä, kun haluamme tai ehdimme"
- ❖ Web-kotisivut ovat tarpeellisia esim. ulkopuolisille tahoille tiedottamista varten.

Portaalin ominaisuuksia:

- ❖ Käyttäjakeskeinen
- ❖ Käyttäjän roolin mukaan sovitettu
- ❖ Yksilöllisesti muokattavissa
- ❖ Tarvittava tieto on heti käsillä
- ❖ "Muutan sitä itse kun aihetta on"

KÄSITTEISTÄ 2

'HORIZONTALINEN PORTAALI'

'VERTIKAALINEN PORTAALI'

Yleinen palvelutavoite

- ❖ Tyypillisesti nk. megaportaali, joka pyrkii tarjoamaan "kaikkea kaikille".
- ❖ Kaikki käyttäjät näkevät saman aloitussivun. Jotain asetuksia mahdollista tehdä.
- ❖ Harvoin mitään autentikointia
- ❖ Ei mitään yhteyksiä oman organisaatiosi (Sinun käyttäjänä) tietoihin

Esimerkkejä:

- <http://www.suomi.fi>
- www.yahoo.com

Tarkasti tiedetty palvelutavoite

- ❖ Kapealle intressiryhmälle tarkoitettu. Tarjolla yksi tai useampia kaikille mahdollisille harrastus- tai professioryhmillä.
- ❖ Periaatteessa muuten samanlainen kuin megaportaali

Esimerkkejä:

- <http://www.utu.fi/agricola>
- www.wine.com

KÄSITTEISTÄ 3

'YLIOPISTO-/OPPIAINE-/OPETUSVERKOSTOPORTAALI'

- ❖ Organisaatio- ja käyttäjäspesifinen: tuntee käyttäjänsä
- ❖ Autentikointi käytössä, Single Sign-On
- ❖ Roolikohtaiset mallit, jotka yksilöllisesti muokattavissa. Opiskelijan, opettajan, tutkijan, hallinnon roolit jne.
- ❖ Adaptiivinen ja yksilöllisesti muokattavissa.
- ❖ Tarjoaa pääsyn niihin tietoihin ja sovelluksiin, joita rooli mukaisissa tehtävissä tarvitset ja joihin sinulla on oikeus.
- ❖ Mukaan voidaan liittää niitä joko työhön tai harrastuksiin liittyviä internetin palveluja palveluja, joita itse sinne valitset.

Esim. <http://salima.tkk.utu.fi:8900/>

TAPAUSESIMERKKIEN TAUSTATEKNIIKASTA

'SVY-NPORTAALI'

- ❖ Tiedotus- ja palvelusivusto on osoitteessa: <http://www.utu.fi/humihistoria/verkkoo-petus>

- ❖ Sivustoa ylläpidetään TY:n serverillä Microsystems sun4u Sun (TM) Enterprise 250, jossa käytössä sekä PostgreSQL että MySQL-tietokantapalvelimet. Web-palvelimena käytetään Apachea.

- ❖ Verkkoo-petustarjontaa ylläpidetään on TY:n TTK:n Salima-palvelimella, joka on varustettu RedHat Linux 6.2x -käyttöjärjestelmällä. Web-palvelimena toimii Apache versio 1.3.9 ja opetusluna WebCT 3.1.3. Testipalvelinta ei ole. Tietokantaratkaisua ei ole: aineisto on serverillä html- ja doc-muotoisena.

- ❖ Portaalisivusto on osoitteessa: <http://www.virtuaaliyliopisto.fi>

- ❖ Sivustoa ylläpidetään CSC:n kehittä- ja tuotantoversioilla, jotka on varustettu RedHat Linux 7.1 -käyttöjärjestelmällä. Web-palvelimena toimii Apachen versio 1.3.195 + PHP4 -moduuli ja tietokantana MySQL 3.23.36-1

- ❖ Portaalin toiminnallisuus perustuu palvelimelle lähetettäviin HTTP-lomakkeisiin. Palvelimella PHP-sivut keräävät lomakkeista tarvittavat tiedot ja tallettavat MySQL tietokantaan. Vastaavasti sivujen muodostus tapahtuu dynaamisesti suorittamalla ajonaikaisesti PHP-sivuista hakuja tietokantaan.

HANKKEIDEN YHTEINEN STRATEGIS-TALOUDellinen LÄHTÖKOHTA: SÄHKÖISEN ASIOINNIN EDISTÄMINEN

1. Hallitusohjelmaan sisältyvän Koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategia 2000-2004:n mukaan:

"...tavoitteena on, että Suomi on maailman kärkimaita osaamis- ja vuorovaikutusyhteiskuntana. Tavoitteeseen pyritään suomalaisten osaamista ja oppimisympäristöjä kehittämällä." Visio, ks: http://www.minedu.fi/ohjelmakoulu_tutk_tietostrategia/275.html

2. Tietostrategian toimenpideohjelman mukaan "resurssien tarve kohdentuu seuraaviin painoalueisiin:

1. Tietoyhteiskunnalliset valmiudet kaikille;
2. Verkkoo opiskeluympäristöksi;
3. Digitaalisen tietopääoman kartuttaminen;
4. Tietoyhteiskunnan rakenteiden vahvistaminen koulutuksen ja tutkimuksen alueella." http://www.minedu.fi/ohjelmakoulu_tutk_tietostrategia/275.html

HANKKEIDEN YHTEINEN STRATEGISTALOUDELLINEN LÄHTÖKOHTA: SÄHKÖISEN ASIOINNIN EDISTÄMINEN

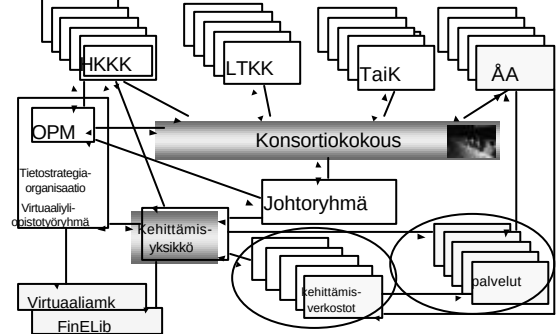
3. Koulutuksen tietoyhteiskuntaohjelmaa toimeenpanemaan perustettiin Virtuaalikorkeakoulu- ja Suomen virtuaaliliopisto -hankkeet.
4. Suomen virtuaaliliopiston perustan rakennustyöt aloitti syksyllä 2000 joukko OPM:n erillisrahoittamia kehittämisprojekteja. Niistä kymmenen oli oppilaitoshankkeita, seitsemän palvelutuotantohankkeita ja yksi hanke SVY:n kehittämisyksikkö, joka yhdessä yliopistojen rehtorien neuvoston ja OPM:n virtuaaliliopistotyöryhmän kanssa valmisteli syksyn 2000 aikana SVY:lle toimintasuunnitelman vuosille 2001-2004.

18.1.2001 Suomen kaikkien yliopistojen rehtorit allekirjoittivat konsortiosopimuksen, joka mahdollistaa yliopistojen rajat ylittävien opetus-, hallinto- ja yhteistyömallien kehittämisen ja käyttöönoton Suomessa.

VIRTUAALIYLIOPISTOLLE LUOTU ORGANISAATIO:

... JA PORTAALI ON OSAHANKKEIDEN SUMMA...

- SVY:n portaalin suunnittelun ja ylläpidon keskeinen haaste on tunnistaa kunkin käyttäjäryhmän (muuttuvat) palvelutarpeet ja löytää palveluille paras tuottaja.
- Perusportaali toimii osahankkeiden ja yliopistojen ylläpitämien verkkopalveluiden varassa: näin portaalin laadullinen kehittäminen on mahdollista vain yhteistyössä osahankkeiden kanssa. Havaittuja kehittämistarpeita liittyy:
 - Hankesivujen asiakasnäkökulmaan: sivut ovat usein enemmän projektin sisäisen tiedotuksen ja työskentelyn tukemiseen viitettuja kuin asiakasta = opiskelijaa/ opettajaa/tutkijaa/hallintoa puhuttelevaan ajateltuja.
 - Navigoitavuuteen: asiakasta kiinnostavat (esim. kurssi-) tiedot sijoittuvat usein liian syväälle sivustorakenteeseen. Yhteys SVY:n portaaliin usein puuttuu.
 - Ylläpitoon: selaintuki osin puutteellinen ja muuttuvan tiedon päivityksen varmistusmenettely puuttuu.

MISSÄ ON ONNISTUTTU? (kun 30% projektiajasta käytetty)

- Suomen kaikki yliopistot on saatu yhteisvoimin kehittämään opiskelu-, opetus- ja tutkimus- ja hallintotyön menetelmällistä perustaa ja uusia sisältöjä.
- Verkostohankkeet luovat yliopistotyön käytäntöihin läpinäkyvyyttä, innovaatiokiertoa ja yhteismitallisuutta.
- Uusi toimintaympäristö antaa tilaa opetuksen sisällöllisille uudistuksille, kun yhteisiä ratkaisuja ei rakenneta vanhoihin rakenteisiin ja vanhoja opetussisältöjä suoraan korvaten.
- Pienetkin yksiköt ja opetushankkeet ovat saaneet valtakunnallista näkyvyyttä niin halutessaan.
- Eri yliopistojen toiminnan vertailtavuus paranee, kun opetuksen, tutkimuksen ja hallinnon palveluiden integroimista varten luodaan ja käytönotetaan yhtenäisiä käsitteitä, tietorakennemäärittelyjä ja asioinnin käytäntöjä.
- Kun täydennyskoulutuskeskusten ja avoimen yliopiston tekemän kehittämistyön arvo on oivallettu yliopistoissa, on näiden yksiköiden ja tiedekuntien vuorovaikutus tiivistynyt ja työnjako järkeväistynyt.

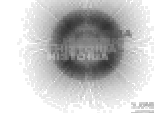

MIKÄ OLISI VOITU TEHDÄ PAREMMIN?

- Perustettiin "yhdellä rysäyksellä" suuri joukko rinnakkain toimintansa aloittavia hankkeita: ongelmat kumuloituivat ja suunnannäyttäjät puuttuivat, työnjako jäi epäselväksi.
- Osa hankkeista perustettiin palvelemaan toisia hankkeita, mutta palvelujen ja määrittelyjen tuottaminen on tapahtunut jälkijunassa sisältöhankeiden tuki tarpeen kannalta.
- SVY:n kehittämisyksikkö perustettiin yhtenä projektina muiden rinnalle: se ryhtyi tuottamaan toiminnan tavoite- ja menetelmä-määrittelyä samaan aikaan kun muut hankkeet ryhtyivät tuottamaan sisältöjä ja omia käytänteitä: koordinaatiovoima jäi tarvetta pienemmäksi.
- OPM:n hankerahoitusohjeistus ei tukenut hankkeiden välisen työnjaon kehittämistä. Myös elinkaariohjeistus on liian ohut, jolloin pilotointia voi seurata "kuolemanhyppy" arkeen, kun tuotettuja verkkopalveluja ei ole suunniteltu eikä mukautettu osaksi oppilaitosten perustoimintaa.
- Konsortio ei oikeustoimikelpoinen sopimuskomppani.

LOPUN ALKUPUOLIAAN: HISTORIAHANKE

Yleistä historian virtuaaliovetushankkeesta

Suomen virtuaaliliopiston Historian opetus -hankkeen valmisteluvaihe käynnistyi 7.9.2000. Hankkeen tavoite on lisätä siinä mukana olevien laitosten opetustarjontaa yhteisesti rakennettujen verkkokurssien avulla. Perus-, aine- ja syventäviin opintoihin sekä jatkokurssimukseen liittyvät opiskeluympäristöt rakennetaan vuosina 2001-2003. Tämän kokeiluvaiheen jälkeen hanke avautuu valtakunnalliseksi opetustarjonnaksi uusien yhteistyötahojen kanssa. Opetusministeriö rahoittaa hanketta. Lisäksi valtakunnallinen virtuaaliliopisto on saanut rahoitusta Euroopan sosiaalirahastosta (ESR). Historia-hanke on saanut [Acer Computer Finlandilla](#) tukea hankkeen konehankinnoissa.

1. HANKERAHOITUKSEN HAKU

- Rahoitus haettiin OPM:n virtuaaliyliopiston kehittämisvaroista keväällä 2000.
- Hakemiseen liittyi kaksi kriittistä vaihetta :
 - Miten muotoilla hakemus niin, että se priorisoitaisiin korkealle kotiyliopistojen (TY, TaY) esityksissä?
 - Miten muotoilla hakemus niin, että hankesuunnitelmassa yhdistyisi ministeriön tavoitetila (laaja verkostoiva vaikutus) ja oikeasti toimiva projekti rakenne (pieni toimijaryhmä).
- Päädettiin esittämään laajaa opetustuotanto-ohjelmaa (oppiaineiden "varmuusvarastossa" oli tarpeellinen määrä laajempaan käyttöön sovitettavaa verkko-opetusaineistoa, jos ohjelma ei toteutuisi) sekä
- verkostomallina 2? + 1 -kokoonpanoa: toimijoiksi valittiin kaksi historian laitosta täydenkoulutuksineen + SA:n tuella perustettu Agricola-verkosto, joka kattaa kaikki historia-aineita opettavat yliopistot.
- Lopputuloksena mielekäs toiminnallisten ja poliittisten resurssien kertymä hankkeen perustaksi.

2. HANKKEEN ORGANISOITUMINEN

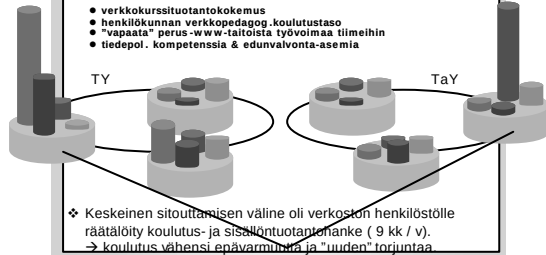
- Hankkeen järjestäytymiskokous pidettiin 7.9.2000. Kokouksessa sovittiin hankkeen organisaatioksi Johtoryhmä – Työvaliokunta – Osahanketiimit -malli.
 - Johtoryhmän muodostivat 3 + 3 historia-aineen professorit ja Turun ja Tampereen yliopistojen tk:n johtajat. Johtoryhmä vahvistaa opetusjärjestelyihin, opintovaatimuksiin ja hankkeen budjettiin liittyvät päätökset.
 - Työvaliokunnan pj:na on johtokunnan pj. =hankkeen johtaja. Tv. muodostuu oppiaineiden henkilökunnasta. Tv:n jäsenet vastaavat opintokokonaisuuksien tuotannosta ja hankkeen tiedotuksesta oppiaineyksiköille ja oman hankealueensa sidosryhmille. Tv:lla on päätösvalta osahankkeiden toteutuksessa johtoryhmän vahvistaman budjetin rajoissa.
 - Kunkin tiimin vetäjänä toimii työvaliokunnan jäsen. Tiimit vastaavat hankkeen osa-alueiden valmistelusta työvaliokunnalle. Tiimien vastuulla on 1. hankkeen vuositoimintasuunnitelman valmistelu, 2. ehdotukset opintokokonaisuuksiksi, 3. opintojaksokohtaisten suunnitelmien vahvistaminen, 4. oppimateriaalien arviointi ja opiskelijapalautteen käsittely.

3. ORGANISAATION SITOUTTAMINEN

- Hankkeen perusresurssit eli jäsenyksiköiden verkko-opetusvälineet, projektiin kiinnitettävissä olevat henkilöresurssit sekä tiedepoliittinen valta hajasijoittuivat eri toimijoiden kesken:

- verkkokurssituotantokokemus
- henkilökunnan verkkopedagog. koulutustaso
- "vapaata" perus-www-taitoista työvoimaa tiimeihin
- tiedepol. kompetenssia & edunvalvonta-asemia

4. ORGANISAATION SITOUTTAMINEN

- Hankkeen alkaessa jäsenistön atk:n yleiset ja opetuslusta-ohjelmien erityiskäyttötaidot olivat vähäiset mutta kirjavat:
 - Perustamiskokouksessa päätettiin, että hankkeen kaikki tiedotus ja hankedokumentaatio sijoitetaan valittuun opetuslustaohjelmaympäristöön. Samalla luotiin käyttöoikeuksien ja peruspalveluiden ylläpitotietoa ja ympäristön käyttökoulutus alkoi välittömästi.
 - Pian huomattiin, että tiedotuksessa tarvitaan sekä vanha sähköpostikanava että tiimien keskusteluryhmät ja yhteinen "prosessointialue".
- Koordinoitua ja tiedotusta hallitsi "vähintään yksi uutisoitava asia joka viikko"-periaate (2 koordinaattoria). Hankkeelle ryhdyttiin hakemaan kumppaneita (→Torus-verkosto, YLE:n digikanavat), sponsoreita (Acer) ja lisää sisällöntuottajia (HY mukaan).
- Sitoutuminen oli kovimmalla koetuksella opintovaatimuksia määrittelevissä suunnittelukokouksissa. Niissä onnistuttiin kuitenkin luomaan tavoitellut yhteiset menettelytavat – joita oli turhaan laitostasolta tavoiteltu vuosikymmeniä.

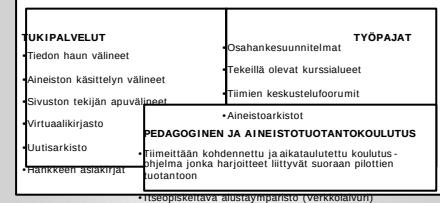
5. YHTEISEN TAVOITETILAN MÄÄRITTELY

- Verkkopedagogista ja sisällöntuotantoon liittyvää luku-vuoden mittaista koulutusjaksoa hyödynnettiin projektin yhteiseen suunnitteluun sitottavana tekijänä: koulutus-tilaisuudet olivat samalla työvaliokunnan kokouspäiviä.
- Koulutus aikataulutettiin siten, että kulloisetkin teemat antoivat tiedollisen perustan pilotihankkeiden elinkaaren mukaisten välikatselmointien tekemiselle hankkeen omassa piirissä ja kulloinkin kuultavana olevaa asiantuntijaa hyödyntäen.
- Koulutus sitoi pilotihankkeet aikataulun mukaiseen työskentelyyn (pääosin oman työn ohessa): suunnitellut kokonaisuudet ovat valmistuneet tavoiteajassaan.
- Hankkeelta on puuttunut riittävästi elinkaarimallin loppuosan huomioitava suunnittelu: Kenelle kurssien ylläpito-vastuu tulee projektioirganaation rahoituksen päättyessä? Kuka vastaa tekijänoikeustiedon ja sopimusten ylläpidosta 2004 alkaen? Miten tuotanto tulee jatkossa säilyttämään "perusopetuksen" statuksensa, kun "perinteistään" opetusta on aihealueisiin liittyen joka tapauksessa järjestettävä?

6. YHTEINEN TYÖSKENTELYALUE

- Hankkeella on kaksi kotia: henkilöstökoulutus ja kurssituotanto toteutettiin suljetussa oppimisympäristössä kun taas yleinen tiedotussivu sijoitui yliopiston postipalvelimelle.
 - kaksinkertaista päivystystä tietokantaratkaisun puuttuessa.
- Hankkeen työvälineistö on yleisellä tasolla seuraava:

7. MISTÄ OLISI TARVITTU ENEMMÄN/AIEMMIN TIETOA?

- Vastuista ja velvoitteista eli SVY:n sisältö- ja palveluhankkeiden välisestä työnjaosta, ettei kaikki olisi yrittäneet tehdä kaikkea.
- Yhteisistä projektisuunnittelun ja hallinnoinnin käytännöistä hankkeiden vuoropuhelun ja työnjaon helpottamiseksi.
- Yliopisto(je)n tietohallinnon, kirjastohallinnon ja opetuksen tukiyksiköiden suunnittelusta/todellisesta työnjaosta.
- Yliopisto(je)n opetuksen kehittämisstrategiasta.
- Tekijän- ja käyttöoikeuksista verkkoaineistoissa.
- Tiedon rakentamisesta ja siihen liittyvästä koulutuksesta.
- Opiskelijan, opetusjärjestelyjen kuvailun ja oppimateriaaleihin liittyvistä metatietomäärittelyistä.

TAPAUK 2: SVY:N PORTAALIHANKE

HIEMAN STATISTIIKKAA

Suomen virtuaaliyliopiston perusportaali avattiin 8.11.2001. Seurantakaudella 28.4.2002 mennessä vieraili portaalissa:

- 44 089 vierailua
- yli 13 000 eri vierailijaa, jotka tutustuivat
- 8 sivuun/vierailuun, avasivat yhteensä
- 259 313 sivua tehden
- 1 335 564 poimintaa (hits)

Muuta:

- 90,5 %:lla portaalien käyttäjistä Windows-käyttöjärjestelmä
- 3,7 %:lla Linux
- 2,0 % MacOS

SVY-portaali 1.1.-11.3.2002

Ma	Visiittiä	Uutisia	Uutisten koko
Finland	142170	80426	5,90 Gb
Unknown (ip)	11896	9880	326,43 Mb
Commercial (com)	7332	30010	166,49 Mb
Network (net)	6951	28154	160,10 Mb
Sweden	1025	587	29,49 Mb
United Kingdom	406	2606	11,37 Mb
Netherlands	358	2290	8,11 Mb
Estonia	350	2203	9,33 Mb
Belgium	218	170	5,68 Mb
USA Educational	180	812	6,22 Mb
Norway	171	276	5,80 Mb
France	165	864	4,35 Mb
Canada	145	3360	5,07 Mb
Switzerland	138	864	3,94 Mb
Australia	111	848	3,47 Mb
Germany	102	621	12,2 Mb
Holland	650	241	2,71 Mb
Italy	74	621	3,04 Mb
Denmark	52	483	1,62 Mb
Czech Republic	49	257	1,41 Mb
Greece	47	484	1,36 Mb
Austria	47	488	1,41 Mb
Non-Profit Org.	46	462	0,63 Mb

Yliopistosivulle

PORTAALISUUNNITELMAN TOTEUTUMA

- Portaaliin avautuessa siihen sisältyi 64 toiminnallisuutta.
- Käyttökaudella 1/01 - 4/02 on v.äilytyksissä lisätytty portaaliiin kymmenen uutta toimintoa, kuten
 - sivuston kolmekielinen versiointi ➡
 - Tieteen ja teknologian tietopalvelu ➡
 - IT-Pedant TVT -strategiapalvelusivusto ➡
- Sisältöpalvelut-sivulla
 - Suomi-Englanti - Suomi -sanakirja
- Uutispalstoilla:
 - uutiskommentti, keskustelusaie joka mahdollistaa uutisten jatkopuinnin ja kunkin keskustelun seuraamisen omalla kokonaisuutenaan, sekä
 - gallup-palvelu viikoittaisten mitausten toteuttamiseen.
- Kehittäjänsivulla
 - Yhteisiä kehittämisohjeita ja dokumentteja ➡
 - Tietoa portaalii tekniikasta ➡
 - Ohjeita aineistojen sijoittamisesta SVY:n portaalii palvelimelle ➡
 - Verkkovideoohjeet - ylläpito

KEHITYSPALVELIMELLA ODOTTAVAT KÄYTTÖÖNOTTOA MM:

- Open Source -oppimisympäristöjä esittelevä sivusto keskustelualueineen
- Open Source -työryhmä/ajanhallintaohjelmistoja

Perusportaalia kehitetään vuonna 2002 seuraavilla toiminnanlohkoilla:

- ✦ opetustarjonnan hakupalvelut
- ✦ aineistojen hakupalvelut
- ✦ kirjastopalvelut
- ✦ tutkijapalvelut
- ✦ opiskelijailiikkuvuuden hallinnan palveluiden kehittäminen japiolitointi
- ✦ tukipalveluhankkeiden integroiminen
- ✦ sisältöhankeiden tukeminen ja palveluiden yhteensopivuuden kehittäminen
- ✦ tiedotuspalvelut
- ✦ SVY-koulutuspalvelut
- ✦ laatujärjestelmä
- ✦ HST:n käyttöönnoton tukeminen
- ✦ mobiiliiliittymät

1. Opetustarjonnan hakupalvelut ●●●

Nykytila

- ✧ Portaalissa opetustarjonnan haaku tapahtuu seuraavasti:
 - SVY:n verkostohankkeiden/ideointien tarjoama virtuaaliopetus haetaan porttiin ylläpitämällä kussikuitokannasta
 - avoin yliopisto-opetus haetaan Suomen avoimen yliopiston portaalista
 - täydennyskoulutusta haetaan go. laitosten linkkihakemiston kautta.
- SVY:n virtuaalikurssettietokannan metatietojenformaattisa korostuu opetus sen tarjoajana, opintojakson sisäön ja tasoon sekä opetusmuotoon liittyvä tieto.
- Aineiston tuottajin, oikeuksien, lajin, elinkaaren vaiheeseen, formaattiin ja tunnukseen liittyvä tieto on sijoitettu julkistusoikeista k. & y. t.äntöön mukaisesti kurssien etu/infosivulle, joihin hakutiedoissa on linkki.
- Kuvallin tarkentaminen uusilla kenteillä on toteutettavissa kurssitietojen seuraavien päivitysten yhteydessä. Kenttien määrittelyssä (7/01) pyritti ristiriidattomuuteen Dublin Core-asiassa. Tietojen päivityks pakkolähtee toiminnolla, joka kurssin päivitysajankohdan jälkeen automaattisesti pyytää seuraavan kurssin opettajamietoja tai kurssin poistamista tietokannasta.

1. Opetustarjonnan hakupalvelut ●●●

Tavoite:

"Yhden luukun periaatteella" toimiva, Suomen kaikkien yliopistojen perus- ja jatkotutkinto-opetuksen, avoimen yliopisto-opetuksen sekä täydennyskoulutuksen kattava opetustarjonnan hakupalvelu vuoteen 2004 mennessä.

Miten tavoitteeseen edetään:

Vuoden 2002 aikana Suomessa määritellään yliopistojen, ammattikorkeakoulujen jne. yhteinen opetustarjonnan kuvaustietformaatti, johon pohjautuva hakupalvelu kehitellään joko:

- ❖ **Vaihtoehto 1:**
SVY:n kursssihakupalvelua edelleen kehittämällä yhteistyössä CSC:n kanssa; tilin palvelu kehitetään yliopistojen koko opetusjärjestön kattavaksi ja vaiheittain myöskin opisto- ja ammattikorkeakouluihin (palvelun haudautus yliopiston organisoitui on iso haaste k äyttöönotto -koulutukselle ja toiminnan laadunvarmistukselle).
- ❖ **Vaihtoehto 2:**
Otaetaan käyttöön jokin muun kansallisen tason palveluntarjoajan vastaavat toiminnallisuudet sisällyttävä palvelu, jos sen käyttönotto on hyvät edellytykset. (Opintotoimisto, Oodi...)

1. Opetustarjonnan hakupalvelut ●●●

Määrittelytyön nykyvaihe:

- ❖ TIEKE on tuottanut LOMin (Learning Object Metadata) suomenkosen ja kansallisen opetusohjauksen. Sen on käyttönottotavuttu pilotoi hankke jossa tuotetaan k äyttäjää ohjaava s yttöloMAKE. Maaliskuussa 2006 k äyttönottovaheeseen etenev ä pilotti nä ärittelytyöstä vastaa tutkija Lassi Nirkhmo (TY) ja teknisest ä tuotetuksess ä Heli Production .
- ❖ OPM:n koole kutsu markkussittotetytyryhm ä (pj. Harni Simola, TIEKE) kirjoitett ä ratkaisua "pieni mää nä yteksen nimitt äjään" perustuvan kurssikaustaiden (joka siis sis ält ää opetuksen toteutusmuotoja, j ärjestelyt ja etäinhen sek ä oppimateriaalit liittyv ä tiedon) käyttönottokommi tteon etäinhen. Suuri ongelma on metatieton ä ääryksen sovitettavuus eri instituutioiden luokituks ä ä ään öihin, niiden ohjauksittu j äyll ääpötyk ään öihin.
- ❖ Kurssittotetyryhm ä tuottaa suosituksen opetustarjonnan kansalliseks ä hakutietotarakaissu v uoden 2002 aikana.
- ❖ Vuoden 2002 kolmannen neljänneksen pä ätt yss ä tehd ään päätös portaalin kurssi- ja opinto- opastietohakuj ärjestelm än teknisess ä ratkaisusta joka toteutetaan v uoden 2003 ensimm äisen neljänneksen aikana.

2. Aineistojen hakupalvelut ●●●

Nykytila

- ❖ Portaalissa on tarjolla CSC:n verkkovideolähetyksaineistoa sekä seuraavasta päivityksestä alkaen myös muita tietokanta-aineistoja.

Tavoite

- ✦ Portaalin tavoitteena on kyetä palvelemaan asiakkaita, (opettaja/tutkija, opiskelija) joka on tunut käyttöönsä soveltuvaa aineistoa, mutta eivätkä tiedä, mitä tekniikoita ja oikeudellisia edellytyksiä (ja tähän liittyen mielekkäällä tavalla) voi aineistosta työhönsä hyödyntää.
- ✦ Portaalipalvelujen kehittäminen kannalta ensisijaiset kysymykset ovat aineistojen käyttönotettavuuden sopimuksellinen turvaaminen ja niiden käyttöedellytysten laadullinen kehittäminen.
- ✦ Suunnittelun painopiste on aineistopalvelukonseptin kehittämisessä. Sen nimenäisi SVT:n ja SAK:n ensisijaisena tavoitteena (tarjoamaan) palveluita, jotka tukevat opettajia hakeutuvien yhteistyössä yliopistojen laitosien, kirjastojen, arkistojen ja haku- ja palveluorganisaatioiden kanssa.

2. Aineistojen hakupalvelut ●●●

Määrittelytyön nykyvaihe

- ❖ Digitaalisten tietovarantojen yhteiskäyttöä edistämään on OPM asettanut Digitaalisten tietovarantojen yhteiskäyttöä edistämään, jossa on edustus YLE:stä, ENSOY:stä, OPH:sta, OPH:sta, FinELibistä, Suomen Nuorisoliitosta, VAMKista, SVY:stä, Digita, oppimateriaalit -työryhmästä, Opiintoliitosta-hankkeesta sekä TIEKE:stä.
- ❖ Otiiva -työryhmä selvittää tämän vuoden aikana edellytykset yhteisen hakupalvelun kehittämiseksi.
 - Ensimmäisessä vaiheessa on kartoitettu tietovarantojen ylläpitäjien käyttöä kullakin käytännöllä ja niiden edellytyksiä laajennuksella Dublin Core -formaattiin.
 - huhtikuussa keskitetään meneteloiden tuottamisprosessin mallintaminen: minkä tyyppistä tietoa tarvitaan (esim. tekniikka, pedagoginen, juridinen, taloudellinen tietosisältö) ja mikä osa meneteloidista on tuotettavissa automaattisesti, mihin tarvitaan kenen työpanosta ja minkälaisia asiantuntemusta?
 - toukokuussa esitellään käynnissä olevan hakukone-asetuksen tulokset sekä järjestetään 27.5.2002 klo 10-16 DITIVA-seminari
 - syyskuun aikana kartoitetaan tekiäniön keskiä ja kaupallisiin ratkaisuihin liittyviä erityis- kysymyksiä sekä arvioidaan pitiöiden pohjalta edellytykset yhteisen hakupalvelun kehittämiseksi.

2. Aineistojen hakupalvelut ●●●

Käyttöönotettavat palveluratkaisut

❖ Portaalihanke tulee liittymään yhteisesti tuotettavaan hakupalveluun tai sen mahdollisesti viivästyessä rinnalla toteuttaa 2002-2003 oman haku - palvelun, joka pohjautuu Ditiiva -työryhmän tuottamaan suositukseen digitaalisten tietovarantojen hakupalvelun metatietomäärittelyksi.

❖ Jyväskylän yliopiston tietojenkäsittelytieteen laitoksen *Dr. Elma-hanke* ja Jyväskylän kirjaston julkaisuportaalihanke ovat kehittäneet kiinnostavan ratkaisun valvosa ja hallinnoida ja yliopiston tuottamien ja myymien julkaisujen tekijä- ja käyttö-oikeuksia. Portaalihanke tulee tutkimaan mahdollisuutta yhteistyöhön *Dr. Elma-hankkeen* kanssa yleisen palvelukonseptin kehittämiseksi.

Onnistuessaan *Dr. Elma* -hankkeessa tehtävä määrittelytyö luo pohjan SVY:n portaaliin ja Suomen yliopistoissa käytettävälle palvelukonseptille, joka vastaa lähivuosina nopeasti lisääntyvän virtuaaliopiskelun aineistonhallinnallisia tarpeita oppi- ja tutkimusmateriaalin osalta.

3. Kirjastopalvelut

Nykytila

❖ Yliopistojen kirjastoissa on monipuolista osaamista liittyen tiedonhaku- palveluihin sekä tiedon tallentamiseen, organisoimiseen ja kuvailuun (metatiedon tuottamiseen). Lisäksi kirjastoilla on kasvava vastuu yliopistojen julkaisupalveluiden kehittämisestä ja aineistojen ja palvelujärjestelmien käyttäjäkoulutuksesta ja yleisemmin tv-t-koulutuksesta. Täällä asiantuntemusta tarvitaan myös virtuaaliyliopiston kehittämisessä.

Kehittämistavoite

❖ Kirjastojen edustajien kanssa määritellään keväällä 2002 aikana yhteinen tavoite SVY:n kirjastoyhteistyölle: yhteistavoitteena on päälekkäisen suunnittelun minimointi, asiantuntijuuden täsmäkyttömyyden ja laadukkaiden tiedonhakupalvelujen rakentaminen palvelumaan yliopistoyhteisön jäsenenä.

❖ Kirjastot pyydetään osallistumaan "SVY:n käyttöönottokoulutusohjelman" suunnitteluun ja toteutukseen sekä portaali- ja palveluiden arviointiin ja markkinointiin yliopistoissa.

❖ SVY:n kirjastopalvelukonseptin kehittämisessä tukee osaltaan Ditiiva-työryhmän ja Kurssihakutyöryhmän toimintaa sekä se yliopistokohtaisten "SVY-timien" kehittämis- ja tukityötä, jolla kehittämisryhmät pyrkivät edistämään yliopistojen kirjastojen, tietohallintoyksiköiden ja opetusteknologiayksiköiden yhteistyötä, tiedonvälitystä ja työnojoa kehittämistä.

4. Tutkijapalvelut

Nykytila

❖ Perusportaalien suunnitelmassa SVY:n tutkimuksen tukipalveluille asetetut tavoitteet ovat melko suppeat. Muille profilleille yhteisten palvelujen lisäksi on tutkijan profiilissa tarjolla tutkijoille kohdennettua erityiskoulutusta, tietoa tutkimuksesta sekä CSC:n tutkijapalveluista, hankerahoitus- ja tekijänoikeusasioista sekä mahdollisuus perustaa hankkeen tai työnohjauksen tarpeisiin keskustelufoorumia.

Tavoitteena tutkijapalveluiden integrointi

❖ Portaalien 2. vaiheessa vuosina 2003-04 on tavoitteena tutkijapalveluiden integrointi yhdeksi tutkijan itse muokattavaksi työtyövälineksi. Tämän palvelun tarve määritellyssä edetään yhteistyössä CSC:n Tutkijan käyttöliittymä -palvelun, Kansalliskirjaston FinELib -portaali- ja hankkeen sekä Suomen akatemialla määrittelyvaiheessa olevan tutkijaportaali- ja hankkeen kanssa.

Mainittujen rinnakkaishankkeiden palveluja yhteen tuomalla tarjotaan jo vuoden 2002 aikana tutkijoille nykyistä käyttäjäystävällisempiä tukipalvelukokonaisuuksia.

5. Opiskelijaliikkuvuuden hallinnan palveluiden kehittäminen ja pilotointi ●●●●

Nykytila

❖ SVY:n perustama VerkkoJOO-työryhmä on määritellyt opiskelijaliikkuvuuden hallinnan prosessin ja siihen liittyvät tietovirrat. SVY-konsortio on hyväksynyt prosessikuvauksen ja esityksen yliopistojen yhteiseksi joustavan opiskelijaliikkuvuuden sopimukseksi. Opiskelijaliikkuvuuden hallinnan verkkopalveluiden määrittely ja toteutus pilotoidaan vuonna 2002 kolmen Oodi-konsortioon kuuluvan yliopiston ja yhden tämän konsortion ulkopuolisen yliopiston yhteishankkeena.

5. Opiskelijaliikkuvuuden hallinnan palveluiden kehittäminen ja pilotointi ●●●●

Pilotin tavoitteet

❖ Hankkeen tavoitteena on SVY-konsortion hyväksymän opiskelijaliikkuvuuden hallintaprosessin pohjalta määrittää ja toteuttaa prosessin toimijoita ja heidän suorittamiaan tehtäviä tukeva tietojärjestelmäpiloti.

❖ Hankkeen lopputuloksina syntyvien tarkennettujen liikkuvuutta tukevien toimintamallien, näihin pohjautuvien tietotarpeiden ja tietojärjestelmäpilotin ydintavoitteet ovat:

- > tukea prosessin käyttöönottoon liittyvää tiedottamista
- > tukea yliopistojen toimintamallien sopeuttamisessa ja käyttöönotto-koulutuksen järjestämisessä paikallisessa toimintaympäristössä
- > auttaa yliopistoja tunnistamaan toimintamallien edellyttämä tietoteknisen tuen taso ja laajuus, sekä auttaa sen pohjalta evaluimaan ja suunnittelemaan omien tietojärjestelmä-rakenteisiin kohdistuvat kehittämistoimenpiteet
- > tukea SVY-portaalien ja siihen integroituvien yliopistokohtaisten hallinnollisten tietojärjestelmien teknisten yhteyksien suunnittelua ja toteuttamista
- > tunnistaa yhteisen toimintatavan vaatimat kansallisen tason standardit ja tekniikalta vaadittavat edellytykset

5. Opiskelijaliikkuvuuden hallinnan palveluiden kehittäminen ja pilotointi ●●●●

Yhtymäkohdat SVY:n strategiaan

❖ SVY pyrkii strategiassaan ja toimintonsa kautta laajamittaiseen opiskelijaliikkuvuuteen. Tämän edellytyksenä on yliopistojen välillä sovitut JOO-sopimus ja siihen tukevat yhteisesti käyttöön otetut toimintamallit.

❖ Joustava liikkuvuus yliopistojen välillä edellyttää näiden lisäksi yhteisiä tai vähintäänkin yhteydessä toisiinsa olevia tietojärjestelmärakenteita tarkoituksenmukaisen hallintaprosessin aikaansaamiseksi.

❖ SVY-konsortio pyrkii toiminnassaan luomaan ja ylläpitämään yhteyksiä muihin valtakunnan tason konsortioihin ja hankkeisiin. Koska pibitti vaati toimiakseen nykyaikaisen teknisen alustan, yhteistyö käynnistetään tämän pilotin puitteissa Oodi-konsortion kanssa johon kuuluu jo nyt puolet Suomen yliopistoista.

❖ Piloti käynnistetään OPM:n Oodi-konsortiolle vuodelle 2002 myönnettämällä erityisrahoituksen turvin. Vuonna 2002 toteutetun pilotoinnin tulokset pyritään laajentamaan varsinaiseksi järjestelmäksi, jonka liittymät muihin opintohallinnon järjestelmiin voidaan käynnistää selvittää ja mahdollisuuksien mukaan tulevaisuudessa myös toteuttaa.

5. Opiskelijaliikkuvuuden hallinnan palveluiden kehittäminen ja pilotointi ●●●●

Lopputulokset

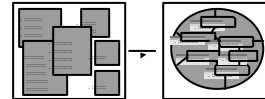
- ❖ Projektisuunnitelma
- ❖ Opiskelijaliikkuvuuden hallintaprosessi avattuna aliprosesseihin ja toimijoihin
- ❖ Käsitelutelo
- ❖ Käyttötapaukset
- ❖ Arkkitehtuurimalli
- ❖ Tietomallit
- ❖ Pilottijärjestelmä
 - Toimijakohtainen käytöllisyys
 - Yhteydet alla olevaan opintohallintojärjestelmään (OODI)
 - Yhteydet SVY-portaaliin
- ❖ Yliopistoille tukialueisto koulutusta ja nykytilan analysointiavarten
- ❖ Yliopistoilta kerätty palaute
- ❖ Loppuraportti

6. Tukipalveluhankkeiden integroiminen ●●

Nykytilanne

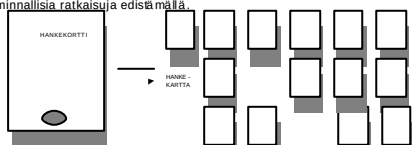
- ❖ SVY:n tukipalveluhankkeisiin on liittynyt päällekkäistä tavoitteenasettelua. Hankkeiden luomien palvelu(sivusto)jen tuominen SVY:n portaaliin kontekstiin on luomassa hyvän pohjan – ja tarpeen – yhteiselle tavoitteenasettelulle ja osatoimintojen integroimiselle.
- ❖ Tukipalvelujen tuotteistamistaportaalin "tuotantokäyttöön" soveltuviksi ja portaalin toiminnalliset tavoitteet täyttäväksi ei ole kyetty riittävästi tukemaan ja ohjeistamaan. Ilman yhteisen toiminnanohjausmallin käyttöä ei verkostohankkeet kyenneet tuottamaan aidosti integroituvia palvelukokonaisuuksia.
- ❖ Tärkeää myös on, että hankkeiden toiminnanohjauksen kehittäminen edellyttää yhdensuuntaista tavoitteen Opetusministeriön tulosohtausjärjestelmän kehittämistä sen kanssa – ja jopa tarjoaa sille orientaatiotukea viestintä yliopistojen omaksumasta yhteistoimintamuodosta.

6. Tukipalveluhankkeiden integroiminen ●●

Kehittämistoimenpiteet

- ❖ vuoden 2002 aikana kehitetään SVY:lle toiminnanohjausjärjestelmä. Sen toimeenpanon ensimmäinen askel on portaaliin hankkeen toiminnallisuuksiin liittyvistä sekä SVY:n strategiasta johdetuista osahankkeista muodostuvan projektikartan kokoaminen, projektien tarkennettu kuvaus ja tuki vastuun sektorointi
- ❖ verkostohankkeiden sivustojen kehittäjille tarjotaan ohjeistus ja lisää tukea teknisesti yhteensopivien, portaalin tietoturva- ja ylläpidettävyyshaatimukset täyttävien sivujen tekoon
- ❖ portaalin asiakastasolla tapahtuvaa tarvea ääriteltä syvennetään ja yliopistokohtaisten palveluratkaisujen kehittämistä tuetaan pilotein ja yhteis-toiminnallisia ratkaisuja edistämällä

7. Sisältöhankeiden tukeminen ja tuotteiden yhteensopivuuden kehittäminen ●●

Nykytilanne

- ❖ SVY:n tehtäväkentässä on korostunut alkuvaiheessa kehittämistoiminta; jatkossa korostuu yhä kasvava ylläpidtoiminta.

Tavoite

- ❖ Tuotetaan palveluiden hyvän ylläpidettävyyden takaavia, hyvin dokumentoituja verkkopalveluratkaisuja.

7. Sisältöhankeiden tukeminen ja tuotteiden yhteensopivuuden kehittäminen ●●

Kehittämistoimenpiteet

- ❖ Tuotetaan portaaliin hyvän ylläpidettävyyden omaavien, hyvin dokumentoitujen verkkopalveluita. Niiden saavuttamiseksi SVY tuottaa sisältöhankeille tietoteknisten ratkaisujen perusohteistuksen, jotta suunnittelussa voidaan aidosti ottaa huomioon hankkeiden koko elinkaaren huomioiva projektikäytäntö ja kasvava tarve työn osittamiseen ja monessa eri paikassa tapahtuvalle projektitoiminnalle.
- ❖ Sisältöhankeille tuotetaan suositusmetatietoformaattien käyttöä ja tiedon aktiivistaamista. Kurssitietotyöryhmän ja DITIVA -työryhmän suositusten pohjalta. Yhteistyössä yliopistokirjastojen kanssa pyritään toteuttamaan myös metatiedon tuottamiseen liittyvä koulutustapahtumia.
- ❖ Hankkeita ohjeistetaan ottamaan entistä tarkemmin huomioon yliopistokohtaisten tuki-instituutioiden – kirjastojen, tietohallinnon, opetusteknologian tukiyksiköiden – tarjoamat tukipalvelut ja niiden saavutettavuuden ehdot.
- ❖ Ohjataan hankesivustojen kehittämistä eri asiakasryhmät huomioiviksi sekä portaalin muiden palvelujen kanssa vuorovaikutteisiksi.

8. Tiedotuspalvelut

Nykytilanne

- ❖ Portaaleissa toimii Ajankohtaisia yliopistoissa -uutispalsta, SVY:n uutisia -uutispalsta sekä Ajankohtaisia verkkovideolähetyskä -palvelu. Ajankohtaisaineistoa on myös Keskustelualueilla ja Arkistossa.

Tavoite

- ❖ SVY:n viestintä ja markkinointisuunnitelman mukaisesti tullaan virtuaali-yliopistotoiminnan tunnistetuille avainryhmille ja suurelle yleisölle kohdistuvaa tiedotusta vahvasti kehittämään vuoden 2002 aikana.

Toimenpiteet

- ❖ Portaalin uutispalstojen vuorovaikutteisuutta lisätään ja ne otetaan tarpeellisin osin kieliversioinnin piiriin.
- ❖ Keskusteluryhmien ja sähköpostilistojen käyttöä eri kohderyhmien palvelamiseen kehitetään.
- ❖ Portaaliin avataan SVY:n verkkolehti, jota levitetään myös painotuotteena.

9. Koulutuspalvelut

Nykytilanne

SVY:n ja sen verkostohankkeiden tuottamien ja ylläpitämien portaali- ja palveluiden ja niihin liittyvien uusien työkalujen määrää kasvaa merkittävästi vuoden 2002 aikana.

Tavoite

Virtuaaliyliopiston käyttöönottokoulutusta tarjotaan koulutussuunnitelman mukaisesti mm. konsortioyliopistojen opettajille, tutkijoille, yliopistojen johdolle, konsortioedustajille, yhteyshenkilöille, tietohallintopäälliköille, opintoasiainpäälliköille, opinto-ohjaajille ja -neuvojille, tiedottajille, kirjastonjohtajille ja -hoitajille, lakimiehille sekä virtuaaliyliopiston sidosryhmille.

Toimenpiteet

Yliopistoissa ja valtakunnallisissa seminaareissa tapahtuvan lähiopetuksen lisäksi ohjaus- ja koulutussaineistoa tuotetaan portaalin palveluiden yhteyteen ja omiksi itseopiskelukokonaisuuksiksi.
Koulutuksessa hyödynnetään portaalin keskusteluryhmiä, uutispalstoja, verkkolehden teemanumeroja sekä sähköpostia.

10. Laatujärjestelmä

Nykytilanne

SVY:n keskeinen toimintamuoto on projektoiminta. Sen hyvään hallintaan ei yliopistoista ole löytnyt menettelyä, joka sellaisenaan olisi siirrettävissä SVY:n käyttöön. SVY:lla on useita omia projekteja ja koko konsortiossa kymmeniä projekteja koordinoitavana. Keskitettyä laatuja järjestelmää ei ole.

Laatuja järjestelmän perustan rakentaminen

Luodaan yhdenmukaiset menettelyt kehittää hankkeiden suunnitteluun, seurantaan ja läpivientiin hankkeiden lopputulosten korkean laadun, luotettavuuden, yhteensopivuuden ja laajan käyttöön otettavuuden varmistamiseksi.

Kartoitetaan SVY:n muodostaman moniprojektitympäristön hallintatarpeet ja sen pohjalta kuvataan menettelyt ja välineet sen mukaiseen toimimiseen.
Luodaan edellytykset moniprojektitympäristön evaluointijärjestelmän ja laatuasiakirjan luomiseksi.

Koulutetaan SVY:n jäsenyliopistot moniprojektitympäristön hallinnan käytäntöjen ja välineiden käyttäjiksi.

Kuvataan käynnissä olevat ja jatkossa käynnistyvät hankkeet hankekortti-muotoon kattavan hankekartan saavuttamiseksi.

11. Henkilön sähköinen tunnistaminen

Nykytilanne

Portaalin henkilökohtaisesti muokattavissa olevan profiiloinnin ja useiden vuorovaikutteisten palveluiden toteuttaminen portaalin toisessa vaiheessa edellyttävät joustavasti toteutuakseen henkilön sähköisen tunnistusjärjestelmän käyttöönottoa yliopistoissa.

Toimenpiteet

SVY:n portaali-hanke ei itse osallistu HST-ratkaisujen tutkimukseen ja kehittämiseen vaan toimii lähinnä asiakkaan roolissa. Aktiivinen tuki HSTYA-projektin tulosten saamiseksi yliopistojen yhteisen HST-ratkaisun pohjaksi on nyt ajankohtaista ja tarpeen. SVY:n portaalin toiminnallisissa ratkaisuissa tullaan soveltamaan valtakunnallisesti hyväksyttyä HSTYA-täytäntöä: HSTYA-projektin päätyttyä pyritään sen tuloksiapilotoimaan osana portaalin toiminnallisuutta.

12. Mobiiliiliittymät

Nykytilanne

SVY:lla ei ole mobiilipalveluita. Virtuaaliyliopiston toiminnan ydinajatuksena kuitenkin liittyy opiskelijoiden fyysisen liikkuvuuden monipuolinen tukeminen. Tämä tarkoittaa ajankohtaista tarvetta mobiililiittymäpalvelujen kehittämiseen.

Kehittämistyön suuria haasteita ovat:

- Mobiililaitteiden nopea kehitys laitekniikan, käyttöjärjestelmien, sovellus-alustojen ja sovellusten osalta.
- Standardit ovat vielä puutteellisia
- Laitteiden kirjo on suuri (matkapuhelimet, kännykät, mikrot, kannettavat PC:t ja luonnollisesti liikkuvan ihmisen käytössä olevat kiinteät laitteet esim. julkisissa tiloissa).

Tavoite

Ensimmäiset pilotit mobiilipalveluiden tarjoamiseksi pyritään aloittamaan SVY:n jäsenyliopistoissa vuoden 2002 aikana. CSC:n portaali-ryhmää on vahvistettu mobiilipalveluiden suunnitteluun erikoistuneella henkilöllä.

